

Szabó Szilvia

Az attitűd idegennyelv-tanulási szándékot befolyásoló hatásának elemzése

A tanulmány célja a nyelvtanulási szándékot befolyásoló pszichológiai tényezők és az attitűdök feltárása, mely a tudománynak jelenleg viszonylag kevésbé kutatott területe. A tanulmány feltárja, hogy milyen tényezők befolyásolják a nyelvtanulókat annak érdekében, hogy elkezdjenek idegen nyelvet tanulni, illetve sikeresek legyenek az idegen nyelv tanulásában. Jelen tanulmány 2020-ban 516 fős magyarországi online kérdőíves kutatás eredményeit mutatja be. Faktorelemzéssel feltártam, hogy a nyelvtanulók azért tanulnak idegen nyelvet, hogy könnyebben kommunikáljanak másokkal, vagy hogy jobb munkalehetőséget kapjanak, illetve a nyelvtanulás egyben örömforrást is jelenthet számukra, valamint azért tanulnak idegen nyelvet, mert a saját elvárásaiknak szeretnének megfelelni és nem azért tanulnak, mert mások ezt várják el.

Kulcsszavak: idegennyelv-tanulás, attitűd, nyelvtanulási szándék

JEL-kód: D91, Z13, D83

Analysis of the impact of attitude on foreign language learning intention

The aim of the study is to explore the psychological factors and attitudes that influence language learning intentions, currently a relatively under-researched area of science. The study explores what factors influence language learners to start learning a foreign language and be successful in learning it. This study presents the results of an online questionnaire survey of 516 respondents in Hungary in 2020. Through factor analysis, I have found that language learners learn a foreign language to communicate more easily with each other or to find better job opportunities, or language learning can be a source of enjoyment for them, and that they usually learn a foreign language to meet their own expectations, not because others expect them to do so.

Keywords: foreign language learning; attitude, language learning intention

JEL-code: D91, Z13, D83

<https://doi.org/10.32976/stratfuz.2022.10>

Bevezetés

Az idegennyelv-tanulást vizsgálva az Európai Unióban megállapítható, hogy sajnálatos módon Magyarország az utolsó között van; a lakosság több mint a fele, azaz 58% nem beszél idegen nyelvet, 29% beszél egy idegen nyelven, 11% beszél két idegen nyelven, 2,7% beszél három vagy több idegen nyelven (EUROSTAT, 2018). Ebből az elemzésből az is kiderül, hogy az utolsó helyen a britek állnak, ahol a lakosság 65%-a nem beszél az angolon kívül más nyelvet, míg legjobb helyen Svédország áll, ahol a válaszadók 97%-a beszél legalább egy idegen nyelvet (EUROSTAT, 2018). A fent hivatkozott tanulmány azt is bemutatja, hogy a legnépszerűbb tanult idegen nyelv az angol, amelyet minden uniós tagországban a legtöbben választanak. Az uniós statisztika szerint a magyar tanulók főként az angolt, vagy a németet választják (EUROSTAT, 2018). Mivel az angol nyelv az üzleti élet és a tudomány nemzetközi nyelve, ezért egyre több egyetem követeli meg az angoltudást vagy a felvételikor, vagy a felsőoktatási tanulmányok zárásakor.

Napjainkban az idegennyelv-tudás elvárás a fiatalok felé, mivel nagymértékben befolyásolhatja a jövőjüket. Már a munkavállalásnál is sok vállalatnál alapkövetelmény az egy vagy több idegen nyelv ismerete, azaz a többnyelvűség. Az üzleti életben gyakran problémát okoz a nem megfelelő nyelvismeret, amely félreértéseket okozhat az üzleti tárgyalások során. Ennek ellenére sok fiatal

még mindig úgy szeretne munkát vállalni a munkaerőpiacon, hogy nem tudja megfelelő szinten alkalmazni az adott idegen nyelvet.

Magyarországon sokan nehezen szánnak időt egy idegen nyelv megtanulására zsúfolt időbeosztásuk és a megfelelő nyelvtanulási lehetőségek szűkössége miatt. Tény, hogy a sikeres idegennyelv-tanulás hosszú időbe telik, melyhez elengedhetetlenek az idegen nyelv tanulása iránti motiváció és a nyelvtanulással kapcsolatos pozitív attitűdök. Az idegennyelv-tanulással kapcsolatos negatív attitűdök már önmagukban is jelentős hátráltató tényezői lehetnek a nyelvtanulásnak.

A nyelvtanulási szándékot befolyásoló pszichológiai tényezők és az attitűdök feltárása a tudománynak jelenleg viszonylag kevésbé kutatott része, bár jelentős potenciállal rendelkezik.

Jelen tanulmányomban feltérképezem, hogy milyen tényezők befolyásolják a nyelvtanulókat annak érdekében, hogy sikeresek legyenek a nyelvtanulásban, illetve bemutatom, hogy ebben a folyamatban milyen szerepet töltenek be az attitűd faktorok, melyhez főkomponens elemzést végeztem. A kutatás további célját képezte annak vizsgálata, hogy mi motiválja a nyelvtanulókat az idegennyelv-tanulásban.

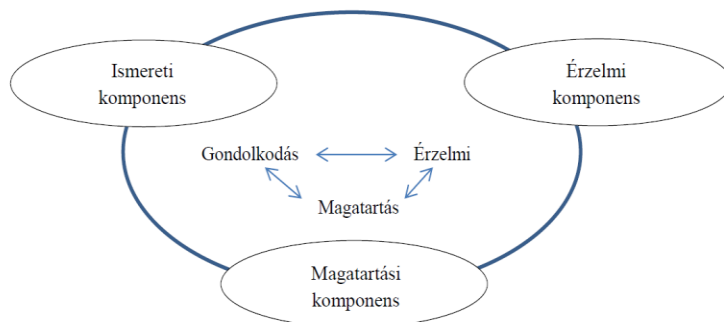
Elméleti áttekintés

A nyelvtanulással kapcsolatos attitűdök

Az idegennyelv-tanuláshoz kapcsolódó attitűdök kutatásával elsősorban a szociálpszichológia tudományterülete foglalkozik. Az attitűd különféle definíciói az alábbiak:

Az *attitűd* az, ami bizonyos tevékenységekhez elvezeti a jó nyelvtanulókat, például: alkalmak keresése a nyelv használatára vagy tanulási stratégiák alkalmazása, ami segít abban, hogy hatékonyabban tanulják a nyelvet. Az egyik közérthető meghatározás szerint: „A személy rajonghat, szerethet, kedvelhet, előnyben részesíthet valamit, ha pozitív az attitűdje a szóban forgó tárgy iránt, viszont, ha negatív attitűdje van, akkor undorodhat tőle, gyűlölheti, elutasíthatja, hátrányosan megkülönböztetheti, mellőzheti, nem szeretheti.” (Csepeli 2001. 125. oldal). Jelen tanulmányban az attitűd tárgyat a nyelvtanulás jelenti. A kutatók az attitűdök összetételét általában három elkülöníthető komponensként vizsgálják. Az ismereti (kognitív) komponens elsősorban arra vonatkozik, hogy az egyének milyen nézetekkel, gondolatokkal rendelkeznek az attitűd tárgyával kapcsolatban. Az érzelmi (affektív) komponens megmutatja, hogy milyen érzelmeket fejeznek ki. A magatartási (konatív) komponens pedig azt jelzi, hogy a kognitív és affektív dimenziók hogyan hatnak az egyén viselkedésére (Csepeli 2001). A nyelvi attitűdökre vonatkozó cikkben a szerző (Gökçe 2017) rávilágít arra, hogy a nyelvi attitűd a nyelvtanulási folyamat egyik tényezője, mellyel megvizsgálható: a tanuló nyelvi gondolkodásának/elképzeléseinek feltérképezése, és a nyelvi attitűd hatása a tanulásra, a lehetséges pozitív és negatív múltbeli tapasztalatok hatása a nyelvi hitek kialakulására.

Az 1. ábra a nyelvi attitűd három komponensnek (kognitív, affektív, konatív) kölcsönhatását szemlélteti.

1. ábra: A nyelvi attitűd három komponensnek kölcsönhatása (Gökçe 2017)

Figure 1. The interrelation of the 3 components of language attitude (Gökçe 2017)

Forrás: Saját szerkesztés

A nyelvtanulási attitűdök általában a nyelvvel és beszélőivel való előző pozitív vagy negatív kapcsolatból származnak (Dörnyei és tsai 2006). Az önbizalom alacsony szintje negatív hatást gyakorolhat új nyelvek tanulására, és olyan pszichológiai állapotokhoz vezethet, mint amilyen a bizonytalanság, félelem, aggodás és antiszociális viselkedés (Rubio 2007). Az attitűd tanulmányozása fontos az ember szociális magatartásának megértéséhez, mivel befolyásolja az emberek gondolkodási és cselekvési módjait (Briñol et al, 2007). A nyelvtanulásban az attitűd magába foglalja azt, hogy az egyén hogyan észleli saját magát, pontosabban milyennek érzékeli a saját nyelvtudását, a célnyelvi kultúrát, a nyelvet és azokat az embereket, akik a nyelvet beszélik. Az attitűdbe beletartozik az, hogy az egyén szeret, vagy nem szeret valakit vagy valamit, valamint értékelést is tartalmaz arról, hogy valaki vagy valami jó, rossz, hasznos, ártalmas, értékes vagy nem értékes (Saeed et al, 2014). Így az attitűd egyaránt tartozik az érzelmei és az ismereti területhez. Briceño (2006) megemlíti, hogy az ismereti komponensek közé tartoznak az emberek gondolatai és hiedelmei az attitűd tárgyáról. Az érzelmi komponensek az attitűd tárgyával kapcsolatos érzéseket és érzelmeiket csoportosítják. A magatartási komponensek közé tartoznak a szándékok vagy cselekvési diszpozíciók, valamint az attitűd tárgyára irányuló magatartások.

Valószínűleg az fog magabiztos nyelvtanulóvá válni, aki elhiszi magáról, hogy képes a nyelv alapos elsajátítására. Az önbizalomnak társadalmi és pszichológiai vonatkozásai is vannak, és mind az attitűdnek, mind a motivációnak fontos komponense. Jelentős számú tanulmány számolt be az önbizalom és a nyelvek tanulása közötti pozitív kapcsolatról (Al-Hebaish 2012; Benson és Voller 2014; Oxford 2016). Az erős önbizalom arra sarkallja a tanulót, hogy tökéletesítse nyelvtudását, és ez pozitív eredményekhez vezet.

Az attitűd és motiváció egyaránt hatással van a különböző nyelvi készségek teljesítményére: az olvasáskészségre, a beszédértésre és a beszédkészségre (Oxford 1990). A nyelv iránti motiváció és attitűd olyan tényezők, amelyek befolyásolhatják a nyelvtanulást (Dörnyei 1998), azonban kevés tanulmány foglalkozik az idősebb tanulók motivációjával. Az attitűdök és a tanulási motiváció hatékonyan összekapcsolódnak az idegen nyelv tanulásával (Pourfeiz 2016). Az attitűd és a motiváció olyan faktorok, amelyek az „önkonceptió” általános jelentése alá esnek: minden, amit magunkról hiszünk (helyesen vagy helytelenül) (Mercer 2012) egy adott területre vonatkozóan, vagyis az egyéneknek önkonceptiójuk van a különböző képességeikről, így a nyelvtanulásról is. A három attitűd komponens közül a magatartási komponens az maga a nyelvtanulási szándék.

Egyéb pszichológiai tényezők

A nemzetközi szakirodalom a magatartási szándék szinonimájaként a szándékot is használja a tervezett magatartás elméletének elemzése során. A tervezett magatartás elmélet kerete azt állítja,

hogy a (magatartási) szándékot (I: intention) közvetlenül a magatartásra vonatkozó attitűd, a szubjektív norma és az észlelt magatartás-kontroll a magatartási szándékkal határozza meg, ami a tényleges magatartást eredményezi. A magatartásra vonatkozó attitűd, a szubjektív norma és az észlelt magatartás-kontroll előrejelzői a magatartási, normatív és a kontroll hiedelmeken alapulnak. Az ilyen magatartási, normatív és kontroll hiedelmek erejét az eredménnyel, a megfelelési motivációval és a kontrolltényező észlelt erejével súlyozzuk (Ajzen és Driver 1992). A magatartásra vonatkozó attitűd koncepciója az egyének pozitív vagy negatív beállítottságát jelenti, ahogy egy bizonyos tevékenységre reagálnak (Ajzen és Fishbein 1980).

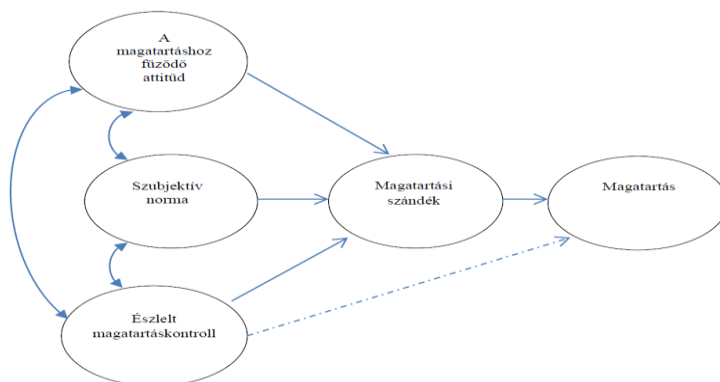
Az emberi magatartás teljesen kontrollálhatatlan vonatkozásain túl kell menni. Vannak olyan kutatások, ahol a szándékok és az észlelt magatartás-kontroll kombinációja alapján próbálták előre jelezni a magatartást.

A tervezett magatartás elmélete azt tételezi fel, hogy a (magatartás) szándéknak három koncepcionálisan független determinánsa van:

- 1) a magatartáshoz fűződő attitűd, mely arra utal, hogy mennyire kedvező vagy kedvezőtlen a kérdéses magatartás értékelése,
- 2) a szubjektív norma, mely az észlelt szociális nyomásra utal, ami a magatartás kivitelezéséhez vagy elhagyásához szükséges,
- 3) az észlelt magatartás-kontroll foka a magatartás véghezvitelének észlelt könnyűsége vagy nehézsége, mely a múltbeli tapasztalatot és a várható nehézségeket, akadályokat tükrözi.

Általánosságban minél kedvezőbb egy magatartásra vonatkozóan az attitűd és a szubjektív norma, annál nagyobb az észlelt magatartás-kontroll és az egyén szándéka, hogy az adott magatartást megvalósítsa. Az attitűd, szubjektív norma és észlelt magatartás-kontroll relatív fontossága a szándék előrejelzésében a magatartásoktól és helyzetektől függ. Van, amikor csak az attitűdöknek van jelentős hatásuk a szándékokra, míg más szituációkban elég az attitűd és az észlelt magatartás-kontroll a szándék előrejelzéséhez, míg máskor mindhárom tényezőnek szerepe van.

A 2. ábrán jól látszik, hogy a központi tényező az egyén szándéka, hogy megvalósítson egy adott magatartást. A szándékok megragadják a magatartást befolyásoló motivációs tényezőket. Azt jelzik, hogy milyen erősen akarják megpróbálni az adott cselekvést, mennyi erőfeszítést terveznek. Általában minél erősebb a szándék a cselekvés végrehajtására, annál biztosabb, hogy megtörténik a cselekvés.

2.ábra: Tervezett magatartás elmélet (Ajzen 1991)

Figure 2. The Theory of Planned Behaviour (Ajzen 1991)

Forrás: Saját szerkesztés

A fent bemutatott szakirodalom alapján az alábbi kutatási kérdést fogalmaztam meg:
Hogyan jellemezhető a nyelvtanulással kapcsolatos attitűdök a megkérdezettek körében?

A kutatás módszertana és a mintavétel jellemzői

A kutatási kérdés megválaszolása érdekében hólabda módszerű online megkérdezésre került sor Google Forms használatával 2020 folyamán, melyre mindösszesen 516 érvényes válasz érkezett. A felmérés kizárólag Magyarországon, a 18–65 év közötti lakosság körében történt. Az 516 főből álló minta és a 6.269.143 főből álló alapsokaság figyelembevételével 95%-os megbízhatósági szinten a hibahatár 4,31%. A válaszadók nagyrészt multinacionális vállalatoknál dolgoznak, ahol kiemelten kell kezelni az idegennyelv-tudást. Az alapsokaságban a férfiak (3.128.564 fő) 50% és a nők (3.140.579 fő) aránya: 50%. (Központi Statisztikai Hivatal 2020). A mintában a nők felülreprezentáltak, melynek megoszlási aránya: férfiak 27% – nők 73%. Mindezek miatt a kutatásból levont következtetések elsősorban a nőkre vonatkoznak. A mintában a válaszadók 4%-a alacsony, 28% közepes, 68% felsőfokú végzettséggel rendelkezett. A mintában a végzettség szerint legtöbben, azaz 57%-ban, mint szellemi munkát végző beosztottak képviselték magukat, legkevésbé, azaz 4%-ban a fizikai munkát végzők voltak. Ezen kívül a mintába 19%-ban tanulók, 11%-ban közép- vagy felsővezetők, 4%-ban vállalkozók és 5%-ban munkanélküliek kerültek be. 2020. január 1-én a népesség átlagéletkora 42,8 év volt. A mintában a válaszadók átlagéletkora 36,4 év. Geográfiai az észak-alföldi régióban volt a legtöbb (18%) válaszadó a mintában. A felmérés eredményei tehát az észak-alföldi régióban élő szellemi munkát végző felsőfokú végzettséggel rendelkező középkorú nőkre értelmezhetők leginkább.

A minta egyetlen egy demográfiai változó tekintetében sem reprezentatív, ami a kutatás egyik korlátját képezi. A kutatás lehetőségeit jelentősen beszűkíti, hogy a nem reprezentatív minta alapján levonható konzekvenciák csak a válaszadókra vonatkozóan érvényesek, tehát nem általánosíthatóak. A nyelvtanulók megoszlására vonatkozó hazai adatok hiányában nem lehetséges egy valóban reprezentatív minta kialakítása.

Operacionalizálás

A nyelvtanulói magatartás operacionalizálása során a nyelvtanulók attitűdjeinek, és egyéb pszichológiai tényezőinek (szubjektív norma, észlelt magatartási kontroll stb.) mérése érdekében saját fejlesztésű változók kerültek felhasználásra, melyeket az 1. táblázat mutat be.

A nyelvtanulók attitűdjei során ötfokozatú Likert-skála került alkalmazásra, ahol az 1-es érték az egyáltalán nem, az 5-ös érték pedig a rendkívüli mértékű egyetértést jelenti. A negatív attitűdállítások (COG6 és AFF1) esetében – az értelmezhetőség miatt – az eredeti értékek átkódolásra kerültek az alábbiak szerint (5 → 1, 4 → 2, 3 → 3; 2 → 4 és 1 → 5).

A magatartási szándék változó úgy került mérésre, hogy az 1-es érték a nem, a 2-es érték nem, és nem is tervezem, 3-as érték nem, de valószínűleg a jövőben valamikor (1 éven túl) fogok, 4-es érték nem, de már a közeljövőben (1 éven belül) fogok, az 5-ös érték pedig az igent jelenti.

1. táblázat: A nyelvtanulási szándékra ható pszichológiai tényezők
Table 1. Psychological factors influencing language learning intention

Mérési konstrukció	Változó	Leírás/Megnevezés	Átlag	Szórás
Attitűd ismereti (kognitív) komponens	COG1	Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget jelent.	4,17	1,06
	COG2	Az idegen nyelvek ismeretével több pénzt kereshetek.	3,80	1,13
	COG3	Az idegen nyelvek ismeretével több baráttra tehetek szert.	3,59	1,19
	COG4	Az idegen nyelvek ismerete kinyitja számomra a világot.	4,27	1,02
	COG5	Ahány nyelvet ismersz, annyi ember vagy.	3,56	1,33

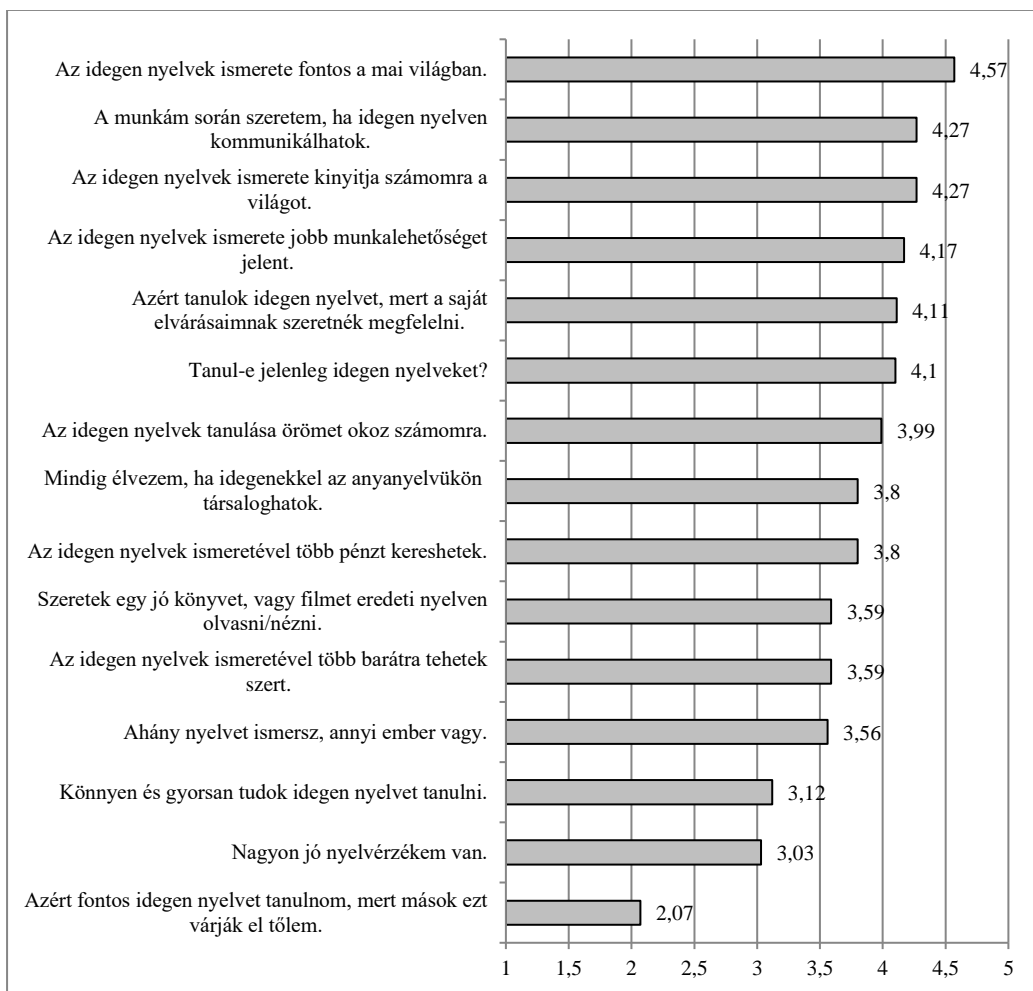
	COG6	Az idegen nyelvek ismerete nem fontos a mai világban.	1,43	1,06
	COG6_átk	Az idegen nyelvek ismerete fontos a mai világban.	4,57	1,06
Attitűd érzelmi (affektív) komponens	AFF1	Az idegen nyelvek tanulása nem okoz örömet számomra.	4,17	1,21
	AFF1_átk	Az idegen nyelvek tanulása örömet okoz számomra.	3,99	1,21
	AFF2	Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok.	3,80	1,20
	AFF3	Szeretek egy jó könyvet, vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni.	3,59	1,34
	AFF4	A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok.	4,27	1,37
Magatartási szándék	BI	Tanul-e jelenleg idegen nyelveket?	4,10	1,17
Normáknak való megfelelés	NORMCOMP LIANCE	Azért fontos idegen nyelvet tanulnom, mert mások ezt várják el tőlem.	2,07	1,19
Szubjektív norma	SUBJNORM	Azért tanulok idegen nyelvet, mert a saját elvárásaimnak szeretnék megfelelni.	4,11	1,06
Észlelt magatartási kontroll	PBC1	Könnyen és gyorsan tudok idegen nyelvet tanulni.	3,12	1,26
	PBC2	Nagyon jó nyelvérzékem van.	3,03	1,30

Forrás: Saját szerkesztés

A kutatás eredményei

Összességében megállapítható, hogy a válaszadók nagyon fontosnak tartják az idegen nyelvtanulást ($\bar{x}=4,52$), de ehhez képest már kevésbé szeretnek nyelvet tanulni ($\bar{x}=3,81$), még ennél is kevésbé motiváltak a nyelvtanulás iránt ($\bar{x}=3,76$). A szórás ($\sigma=0,72$) azt jelzi, hogy az összes válaszadó véleménye nagyrészt megegyezik arra vonatkozóan, hogy milyen mértékben fontos számukra a nyelvtanulás.

A 3. ábra alapján a válaszadók úgy érzik, az idegen nyelvek ismerete kinyitja számukra a világot ($\bar{x}=4,27$) és a munkájuk során szeretnek idegen nyelven kommunikálni ($\bar{x}=4,27$), továbbá az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget jelent számukra ($\bar{x}=4,17$). A válaszadók arról is meg vannak győződve, hogy az idegen nyelvek ismeretével több pénzt kereshetnek ($\bar{x}=3,80$) és több barátra tehetnek szert ($\bar{x}=3,59$). A válaszadók közepes mértékben értenek egyet azzal, hogy idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatnak ($\bar{x}=3,80$), vagy ha egy jó könyvet, filmet eredeti nyelven tudnak elolvasni, illetve megnézni ($\bar{x}=3,59$), továbbá ahány nyelvet ismersz, annyi ember vagy ($\bar{x}=3,56$). Az is megállapítható, hogy a válaszadók közepes mértékben tudnak könnyen és gyorsan idegen nyelvet tanulni ($\bar{x}=3,12$) és a válaszadóknak átlagos a nyelvérzékük ($\bar{x}=3,03$). Legkevésbé azzal értenek egyet, hogy az idegen nyelvek ismerete nem fontos a mai világban ($\bar{x}=1,43$), azaz megállapítható, hogy az idegen nyelvek ismerete fontos az érvényesüléshez. Az idegen nyelvek tanulása valószínűleg örömet okoz a válaszadók számára, mivel nem értenek egyet azzal az állítással, hogy az idegen nyelvek tanulása nem okoz örömet ($\bar{x}=4,17$). Az elemzésből az is kiderült, hogy jelenleg a válaszadók tanulnak idegen nyelvet ($\bar{x}=4,10$). Megfigyelhető az is, hogy a válaszadók általában azért tanulnak idegen nyelvet, mert a saját elvárásaiknak szeretnének megfelelni ($\bar{x}=4,11$) és nem azért tanulnak, mert mások ezt várják el tőlük ($\bar{x}=2,07$).

3.ábra – Nyelvtanulási attitűdök
 Figure 3. Language learning attitudes
 Forrás: Saját szerkesztés

Nyelvtanulási attitűdök

A faktorelemzés célja az attitűd változók strukturálódásának a feltárása volt, azaz azt szerettem volna megtudni, hogy a nyelvtanulók tudatában elkülönülnek-e az attitűd elméleti komponensei (kognitív, affektív), vagy ezek keverednek-e egymással. Ez befolyásolhatja az oktatás módszertanát. A kognitív típusnak nyelvtani magyarázat kell, táblázatok, összehasonlítás az anyanyelvvél, esetleg kis nyelvtörténet (miért pont így kell), kivételek stb. Az affektív elem túlsúlya esetén az élményközpontú, az érzelmekre ható módszerek alkalmazása a fontos: pl. rakjunk össze egy sátrat és közben tanítom a szavakat, igeidőt stb. Az attitűdök vizsgálatához a főkomponens elemzést használtam. A $KMO=0,817$, ami alapján a változók megfelelőek tekinthetők ($KMO>6$), (Varga és Szilágyi 2011), tehát alkalmasak a faktoranalízisre. A Bartlett tesztnek az eredménye azt mutatja, hogy az elemzésbe bevont változók között szignifikáns kapcsolat létezik ($p=0,00$), mely megerősíti a minta alkalmasságát a faktorelemzésre. Az elemzés eredményeként 10 változóból három faktor komponens keletkezett, amelyek a teljes variancia 67,067 %-át magyarázzák (2. táblázat).

Az első faktorkomponensbe, amely a „könnyebb kommunikáció” elnevezést kapta, öt változó (AFF4, AFF2, AFF3, COG3, COG5) került, amelyek affektív és kognitív attitűd állítások, így ezt az eredménykomponenst az érzelmi és az ismereti attitűd elegyének tekinthetjük. Tehát a munkahelyi könnyebb kommunikáció (AFF4), az idegenekkel való egyszerűbb anyanyelvi társalgás (AFF2), a könyvek és filmek eredeti nyelven történő olvasása és nézése (AFF3), illetve a biztosabb nyelvtudás segítségével a könnyebb barátkozás (COG3) összetartoznak a válaszadók fejében, ha a nyelvtanulásra gondolnak. De szorosan ide tartozik az is, hogy ahány nyelvet ismerünk, annyi ember vagyunk (COG5). Mind az öt attitűd-állítást a kommunikációhoz kapcsolódik, innen származik a faktorkomponens elnevezése is.

A második faktorkomponens, amely a „jobb lehetőségek” elnevezést kapta, három változóból áll, ezek mindegyike az attitűd kognitív dimenziójára vonatkozik (COG2, COG1, COG4). A válaszadók összetartozónak érzik, hogy az idegen nyelvek ismeretével több pénzt kereshetnek (COG2), az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget jelent számukra (COG1) és az idegen nyelvek ismerete kinyitja számukra a világot (COG4), azaz addig nem létező lehetőségeket teremt számukra.

A harmadik attitűd komponensben, mely a „fontos örömforrás” elnevezést kapta, egy ismereti (COG6) és egy érzelmi (AFF1) attitűd változó keveredik egymással. Ebből az következik, hogy az idegen nyelvek ismeretét fontosnak tartják, a nyelvtanulást pedig egy olyan folyamatnak, amely örömet okoz számukra, és ez a kettő összefonódik a nyelvtanulók tudatában.

Jelen tanulmányban megfogalmazott kutatási kérdésre az alábbi válaszok adhatóak:

Hogyan jellemezhetők a nyelvtanulással kapcsolatos attitűdök a megkérdezettek körében?

A kapott eredmények alapján kijelenthető, hogy a nyelvtanulók körében a gyakorlatban – az elméleti modelltől eltérően – a nyelvtanulással kapcsolatos ismereti és érzelmi attitűdök egymással keveredve három komponenst képeznek: egy tisztán kognitív állításokat tartalmazó komponenst („jobb lehetőségek”) és két másik komponenst, amelyben az érzelmi és ismereti attitűd állítások vegyesen fordulnak elő, keverednek egymással („könnyebb kommunikáció” és „fontos örömforrás”).

A három eredmény komponens közül az első, a „könnyebb kommunikáció” a legfontosabb (az összes variancia 42,32%-át magyarázza), a másik kettő, a jobb lehetőségek (12,99%) és a fontos örömforrás (11,78%) ettől lényegesen kevesebb. Ebből az következik, hogy egy hatékony marketing-kampány esetén a „tanulj nyelveket, hogy könnyebben kommunikálhass” üzenetet kell eljuttatni a potenciális nyelvtanulókhoz. Például: Szeretnél a munkahelyeden másokkal idegen nyelven könnyebben kommunikálni? Szeretnél egy jó filmet eredeti nyelven megnézni feliratok nélkül? Ha igen, akkor tanulj angolul! Tanulj azért, hogy másokkal könnyebben kommunikálj, és hogy jobb lehetőség legyen az életben, úgy, hogy sikerélményt (örömet) érthessz el a nyelvtanulás során. Ez a siker receptje a kutatás eredményei szerint. Ezek a tényezők hatnak leginkább a nyelvtanulással kapcsolatos attitűdökre.

A kutatásból az is megállapítható, hogy a nyelvtanulók nagyra értékelték, hogy az idegennyelvtudás kinyitja számukra a világot. Ez azt jelenti, hogy a nyelvtanulás során az embereknek megváltozik a látásmódjuk, új ismeretek befogadására lesznek képesek. Az idegennyelvtudás magabiztossá teszi az embereket, hiszen mernek és tudnak másokkal kommunikálni, illetve a munkában is maximálisan kamatoztatni tudják a megszerzett kompetenciát. A kutatás során a vizsgálat tárgya volt az is, hogy az ismereti, vagy az érzelmi komponens fontosabb a nyelvtanulók számára. Ha az ismereti (kognitív) komponensek a fontosabbak, akkor észérvekkel lehet meggyőzni a nyelvtanulókat arról, hogy idegen nyelvet tanuljanak, vagyis aki idegen nyelvet beszél, kinyílik számára a világ. Ha az érzelmi (affektív) komponensek a fontosabbak a tanulók számára, akkor pedig érzelmi alapon lehet meggyőzni a nyelvtanulókat arról, hogy idegen nyelvet tanuljanak, vagyis abban az esetben, ha például a tanulóknak lehetőségük van idegenekkel társalogni az anyanyelvükön. Az ismereti komponenssel (3,99) és az érzelmi komponenssel való egyetértés mértéke (3,91) alapján megállapítható – mivel a két átlagérték közel egyforma, – hogy

ezek egyformán fontosak a nyelvtanulással kapcsolatos attitűdök kialakítása során, talán az ismereti komponens egy árnyalatnyit fontosabb.

2.táblázat – Az eredmény faktorkomponensek

Table 2: The result factor components

Megnevezés	Komponens		
	1 - („könnyebb kommunikáció”)	2 - („jobb lehetőségek”)	3 - („fontos örömforrás”)
AFF4 - A munkám során szeretem, ha idegen nyelven kommunikálhatok.	,815		
AFF2 - Mindig élvezem, ha idegenekkel az anyanyelvükön társaloghatok.	,813		
AFF3 - Szeretek egy jó könyvet, vagy filmet eredeti nyelven olvasni/nézni.	,807		
COG3 - Az idegen nyelvek ismeretével több baráttra tehetek szert.	,584		
COG5 - Ahány nyelvet ismersz, annyi ember vagy.	,512		
COG2 - Az idegen nyelvek ismeretével több pénzt kereshetek.		,860	
COG1 - Az idegen nyelvek ismerete jobb munkalehetőséget jelent.		,840	
COG4 - Az idegen nyelvek ismerete kinyitja számomra a világot.		,607	
COG6 - Az idegen nyelvek ismerete nem fontos a mai világban. *			,828
AFF1 - Az idegen nyelvek tanulása nem okoz örömet számomra. *			,782
n = 516			
Rotációnak a módszere: Varimax (Kaiser)			

* Az attitűd-állítás az elemzés során transzformálásra került.

Forrás: Saját szerkesztés

Következtetések és javaslatok

Nagyon fontos meghatározni, hogy az emberek miért tanuljanak meg egy idegen nyelvet, azaz mi motiválja őket a nyelvtanulásban. Amennyiben nyomós okuk van rá, akkor lesznek igazán motiváltak és elkötelezettek a kiválasztott nyelv elsajátítása iránt.

Az online felmérés eredménye azt mutatja, hogy a válaszadók fontosnak tartják az idegennyelvtanulást. A kutatási eredményekből arra lehet következtetni, hogy a válaszadók azért tanulnak idegen nyelvet, hogy könnyebben kommunikáljanak másokkal, vagy jobb munkalehetőséget kapjanak, illetve a nyelvtanulás örömforrást is jelenthet számukra. A felmérésből az is kiderült, hogy a válaszadók általában azért tanulnak idegen nyelvet, mert a saját elvárásaiknak szeretnének megfelelni és nem azért tanulnak, mert mások ezt várják el.

Régóta tanítok különböző multinacionális cégeknél, így számomra nagyon fontos, hogy e piac speciális igényeit, nyelvtanulási szokásait folyamatosan figyeljem és megértsem annak érdekében, hogy időben tudjak reagálni a változásokra. A válaszadók nagyrészt multinacionális vállalatoknál dolgoznak, ahol kiemelten kell kezelni az idegennyelv-tudást, hiszen a munkavállalóknál a külföldi kollégákkal történő könnyebb kommunikáció a mindennapi munkájuk során kulscsereket

jelenthet. Nap mint nap találkozhatunk olyan felnőttekkel, akik jobb munkalehetőséget vagy magasabb fizetést szeretnének kapni, ezért fejleszteni kívánják az idegennyelv-tudásukat.

A kutatási eredmények az elméleti és a gyakorlati oldalon is felhasználhatók. Az elméleti oldalon a nyelvtanulás attitűdjeit vizsgálva hasznos ismereteket tartalmaz a tanulmány az elméleti szakemberek, az akadémiai szektor, a nyelvviskolákat vezető, a vizsgaközpontok, a nyelvtanárok és a nyelvtanulók számára, akik jelen tanulmány elolvasását követően gyarapíthatják a meglévő tudásukat. A gyakorlati hasznosítási lehetőségek is jelentősek, mivel a kutatási eredményekre építve meghatározható egy olyan marketingkampány, amelyben az ismereti komponensre való fókuszálás fog megjelenni. A kampány során olyan üzeneteket kell eljuttatni a célcsoport felé, amik az ismereti komponensben vannak benne, azaz az emberek miért tanuljanak idegen nyelvet, vagyis mit tartanak fontosnak a válaszadók.

Összefoglalás

Összefoglalva elmondható, hogy mai globalizált világunkban kulcsfontosságú az idegennyelv-tudás. Az idegen nyelvek ismerete az Európai Unió kulcskompetenciái között is kiemelt helyen szerepel. Mielőtt belevágunk a tanulásba, nagyon fontos tisztázni a konkrét célt, azaz miért akarunk idegen nyelvet tanulni. Azért tanulunk idegen nyelvet, hogy a saját elvárásainknak szeretnének megfelelni vagy esetleg azért, mert mások ezt várják el tőlünk.

Az idegennyelv-tudás hidat állít az emberek között, azaz ennek segítségével könnyebben kommunikálnak másokkal, vagy jobb munkalehetőséget kapnak, illetve a nyelvtanulás örömforrást is jelenthet számukra. További cél lehet az is, hogy bővüljön a kapcsolati háló, vagy megismerjük más kultúrákat, de akár egy jó könyvet vagy filmet elolvashassunk vagy megnézhesünk az eredeti nyelven. Fontos, hogy a felnőttképzésben a nyelvtanárok tudatosítsák a célokat a maguk és a nyelvtanulók számára. A multinacionális cégeknél zajló nyelvvoktatás során a képzőnek tudnia kell, hogy miért iskolázzák be a munkavállalókat az idegen nyelvtanfolyamokra, azaz mi a megrendelő elvárása az adott szolgáltatással kapcsolatban, amely egy új jövőbeni kutatási irányként definiálható.

Irodalomjegyzék

- AJZEN, I. (1991): The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior And Human Decision Processes* 50, 179–211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-t](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-t)
- AJZEN, I.-DRIVER, B. L. (1992): Application of the Theory of Planned Behavior to Leisure Choice. *Journal of Leisure Research*. 207-224. <https://doi.org/10.1080/00222216.1992.11969889>
- AJZEN, I.-DRIVER, B. L. (1991): Prediction of leisure participation from behavioral, normative, and control beliefs: An application of the theory of planned behavior. *Journal of Leisure Sciences*. 185-204.
DOI: 10.1080/01490409109513137
- AJZEN, I.-FISHBEIN, M. (1980): *Understanding attitudes and predicting social behavior*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- AL-HEBAISH, S. M. (2012): The Correlation between General Self-Confidence and Academic Achievement in the Oral Presentation Course. *Theory and Practice in Language Studies*, 2(1), 60–65. <https://doi.org/10.4304/tpls.2.1.60-65>
- BENSON, P.-VOLLER, P. (2014): *Autonomy and independence in language learning*. Abingdon, UK: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315842172>
- BRICEÑO, M. (2006): Actitud de los estudiantes hacia la asignatura inglés en la facultad de odontología de la Universidad de Carabobo. [Attitude of students towards the subject of English in the Faculty of Odontology at the University of Carabobo]. *Revista Odus Científica*, VII (1). 23-36

- BRIÑOL, P.-FALCES, C.-BECERRA, A. (2007): Actitudes [Attitudes]. In J. F. Morales, C. Huici, M. Moya, E. Gaviria (Eds.), *Psicologia Social* (3rd ed.), 457–490. Madrid: McGraw-Hill.
- CSEPELI GY. (2001): *Szociálpszichológia*, Osiris Kiadó, Budapest
- DÖRNYEI Z. (1998): Motivation in second and foreign language learning. *Language Teaching*, 31, 117–135. <https://doi.org/10.1017/S026144480001315X>
- DÖRNYEI, Z.-CSIZÉR K.-NÉMETH N. (2006): *Motivation, Language Attitudes and Globalization: A Hungarian Perspective*. Clevedon Hall: Multilingual Matters. <https://doi.org/10.21832/9781853598876>
- EUROSTAT (2018): 65% know at least one foreign language in the EU <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20180926-1>, Letöltés: 2021.04.11.
- GÖKÇE D. D. (2017): Language Learning Attitudes: Ingrained or Shaped in time? *International Journal of Languages' Education and Teaching* Volume 5, Issue 3, September 2017, 257–275. <https://doi.org/10.18298/ijlet.2029>
- Központi Statisztikai Hivatal (2020): 22.1.1.3. Népszerűség korév és nem szerint https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0003.html
- MERCER, S. (2012): Self-concept: Situating the Self. In S. Mercer, S. Ryan, M. Williams (Eds.), *Psychology for language learning* 10–25. London: Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9781137032829_2
- OXFORD, R. L. (1990): *Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know*. Boston: Heinle & Heinle. <https://doi.org/10.5070/1411004984>
- OXFORD, R. L. (2016): *Teaching and Researching Language Learning Strategies: Self-Regulation in Context*. Abingdon, UK. <https://doi.org/10.4324/9781315719146>
- POURFEIZ, J. (2016): Study of Relationship between Attitudes toward Foreign Language Learning and Academic Motivation. *Procedia - Soc. Behav. Sci.* 232, 668–676. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.10.091>
- RUBIO, F. (2007): *Self-Esteem and Foreign Language Learning Introduction*. Cambridge Scholars Publishing: Cambridge. <https://doi.org/10.1017/s0272263109090081>
- SAEED M.-IQBAL, M. Z.-AKHTAR, M.-SALEEM, K. (2014): Development of a Scale to measure English Language Learning Attitude of Secondary School Students. *Journal of Educational Research*, 17(2), 17–42.
- VARGA B.-SZILÁGYI R. (2011): *Kvantitatív információképzési technikák*, Nemzeti Tankönyvkiadó